YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

13 päivänä maaliskuuta 2003 *

Asiassa T-340/00,

Comunità montana della Valnerina, edustajinaan asianajajat E. Cappelli ja P. De Caterini, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

jota tukee

Italian tasavalta, asiamiehinään U. Leanza ja G. Aiello, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään C. Cattabriga, avustajanaan asianajaja M. Moretto, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa komission 14.8.2000 tekemän päätöksen K(2000) 2388, jolla peruutettiin asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamista koskevista säännöksistä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston osalta 19 päivänä joulukuuta 1988 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4256/88 (EYVL L 374, s. 25) mukaisesti Comunità Montana della Valnerinalle EMOTR:n ohjausosaston tuen myöntämisestä 10.11.1993 tehdyllä komission päätöksellä K(93) 3182 myönnetty tuki hankkeeseen nro 93.IT.06.016, jonka nimi oli "Metsätalous-, maatalous- ja elintarvikealan pilotti- ja esittelyhanke vuoristoalueiden syrjäseuduilla (Ranska, Italia)",

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit J. Azizi ja M. Jaeger,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.11.2002 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa 24 päivänä kesäkuuta 1988 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2052/88 (EYVL L 185, s. 9) katsotaan, että EY 158 artiklan mukaisen taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lisäämiseksi on pyrittävä rakennerahastojen avulla ensinnäkin edistämään hitaasti kehittyvien alueiden kehitystä ja rakennemuutosta sekä nopeuttamaan maatalouden rakenteiden mukauttamista ja edistämään maaseudun kehitystä yhteisen maatalouspolitiikan uudistusten valossa (1 artiklan 1 kohta ja 5 kohdan a ja b alakohta). Asetusta on muutettu 20.7.1993 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2081/93 (EYVL L 193, s. 5).

2 Asetuksen N:o 2052/88 5 artiklan 2 kohdan e alakohdan alkuperäisessä versiossa säädettiin, että rakennerahastojen osalta rahoitustoiminta voidaan toteuttaa teknisen avun ja valmisteluun liittyvien toimenpiteiden tukemisena. Asetuksella N:o 2081/93 muutetussa muodossa kyseisessä säännöksessä säädetään, että rakennerahastojen osalta rahoitustoiminta voidaan toteuttaa teknisen avun tukemisena, mukaan lukien tuen valmisteluun, ennakkoarviointiin, seurantaan ja jälkiarviointiin liittyvät toimenpiteet sekä pilotti- ja esittelyhankkeet.

3 Neuvosto antoi 19.12.1988 asetuksen N:o 4256/88 asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamista koskevista säännöksistä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston osalta (EYVL L 374, s. 25). Asetusta on muutettu 20.7.1993 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2085/93 (EYVL L 193, s. 44).

4 Asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan alkuperäisen version mukaan EMOTR:sta voidaan rahoittaa asetuksen N:o 2052/88 5 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitetun toiminnan toteuttamista maatalousalueiden kehittämistä tukevien esittelyhankkeiden toteuttamisen osalta, mukaan lukien metsien kehittämistä ja hyödyntämistä koskevat hankkeet (ensimmäinen luetelmakohta), ja sellaisten esittelyhankkeiden toteuttamisen osalta, joiden tarkoituksena on yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen päämääriä vastaavien järjestelmien, tuotantomenetelmien ja -tekniikoiden tarjoamien todellisten mahdollisuuksien osoittaminen viljelijöille (neljäs luetelmakohta). Asetuksella N:o 2085/93 muutetussa muodossa kyseisessä artiklassa säädetään, että EMOTR:sta voidaan rahoittaa osana päämäärien toteuttamista, kuitenkin enintään yhdellä prosentilla sen vuosittaisista käyttövaroista, muun muassa maa- ja metsätalouden rakenteiden sopeuttamista ja maaseudun kehittämisen edistämistä koskevien kokeiluhankkeiden toteuttamista sekä esittelyhankkeiden toteuttamista, mukaan lukien metsien kehittämistä ja hyötykäyttöä koskevat hankkeet, sekä maataloustuotteiden jalostusta ja kaupan pitämistä koskevat hankkeet, joiden tavoitteena on yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteita vastaavien tuotannon ja hallinnollisten järjestelmien, menetelmien ja tekniikoiden todellisten mahdollisuuksien osoittaminen.

5 Neuvosto antoi 19.12.1988 myös asetuksen N:o 4253/88 rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta (EYVL L 374, s. 1). Kyseistä asetusta on muutettu 20.7.1993 annetulla asetuksella N:o 2082/93 (EYVL L 193, s. 20).

6 Asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklassa, säädetään tuen vähentämisen, pidättämisen ja peruuttamisen osalta seuraavaa:

"1. Jos toiminnan tai toimenpiteen toteuttaminen ei ilmeisesti oikeuta siihen myönnettyyn rahalliseen tukeen tai osaan siitä, komissio tekee tapauksesta aiheellisen tutkimuksen yhteistyöhön osallistumista noudattaen, pyytäen erityisesti asianomaista jäsenvaltiota tai muita tämän toiminnan täytäntöönpanoa varten nimeämiä viranomaisia esittämään havaintonsa määräajassa.

2. Tämän tutkimuksen perusteella komissio voi vähentää asianomaiseen toimintaan tai toimenpiteeseen annettua tukea tai pidättää sen, jos tutkimus paljastaa epäsäännöllisyyksiä tai sellaisen huomattavan muutoksen, jolle ei ole pyydetty komission hyväksyntää ja joka vaikuttaa toiminnan tai toimenpiteen laatuun tai niihin olosuhteisiin, joissa ne pannaan täytäntöön.

3. Jokainen aiheettomasti vastaanotettu rahasumma on palautettava komissiolle. Rahasummiin, joita ei palauteta, lisätään viivästyskorko varainhoitoasetuksen säännösten ja niiden yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, jotka komissio antaa VIII osastossa tarkoitettuja menettelytapoja noudattaen."

Kanteen perustana olevat tosiseikat

7 Comunità montana della Valnerina (jäljempänä kantaja) on italialainen paikallishallinnollinen yksikkö, jonka Umbrian (Italia) alue on perustanut.

8 Kantaja on kesäkuussa 1993 hakenut komissiolta yhteisön tukea metsätalous-, maatalous- ja elintarvikealan pilotti- ja esittelyhankkeelle vuoristoalueiden syrjäseuduilla (Ranska, Italia) (hanke nro 93.IT.06.016; jäljempänä hanke).

9 Hankkeesta käy ilmi, että sen yleinen tavoite oli kahden metsätalous-, maatalous- ja elintarvikealan ohjelman toteuttaminen ja pilottiesittely, joista toisesta vastasi kantaja Valnerinassa (Italia) ja toisesta "Route des Senteurs" -niminen yhdistys Drôme provençalessa (Ranska, jäljempänä Route des Senteurs) ja joiden tarkoituksena oli esitellä ja kehittää maaseutumatkailun kaltaisia vaihtoehtoisia toimintoja samanaikaisesti tavanomaisen maataloustoiminnan kanssa. Hankkeeseen sisältyi erityisesti kahden matkailunedistämis- ja koordinointikeskuksen luominen, tyypillisten paikallisten elintarvikkeiden — kuten tryffeleiden, spelttivehnän ja yrttikasvien — tuotannon kehittäminen, kyseisten alueiden aktiivisten tuottajien parempi integraatio sekä kyseisten alueiden ympäristöllisen arvon hyödyntäminen ja ennalleen saattaminen.

10 Komissio on 10.11.1993 tekemällään päätöksellä K(93) 3182, joka on osoitettu kantajalle ja Route des Senteursille, myöntänyt hankkeelle tukea EMOTR:n ohjausosastosta (jäljempänä myöntämispäätös).

11 Myöntämispäätöksen 1 artiklan toisen kohdan mukaan kantaja ja Route des Senteurs olivat hankkeen "vastuuosapuolia". Myöntämispäätöksen 2 artiklan mukaan hankkeen toteuttamisajanjaksoksi vahvistettiin 30 kuukautta eli 1.10.1993—31.3.1996.

12 Myöntämispäätöksen 3 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan hankkeen hyväksyttävät kokonaiskustannukset olivat 1 817 117 ecua ja yhteisön taloudellisen tuen enimmäismääräksi vahvistettiin 908 558 ecua.

13 Myöntämispäätöksen liitteeseen I sisältyi hankkeen kuvaus. Kyseisessä liitteessä olevassa 5 kohdassa kantaja nimettiin taloudellisen tuen "saajaksi" ja Route des Senteurs "hankkeen toiseksi vastuuosapuoleksi". Tässä samassa liitteessä olevassa 8 kohdassa esitettiin hanketta koskeva rahoitussuunnitelma ja hankkeen eri toimiin kohdistettujen kustannusten jakautuminen. Hankkeen toimet ja niitä vastaavat kustannukset esitettiin yksityiskohtaisesti neljässä osassa ja kantajan ja Route des Senteursin oli kummankin tarkoitus toteuttaa kahdessa näistä neljästä osasta suunnitellut toimet.

14 Myöntämispäätöksen liitteessä II vahvistettiin tuen myöntämiseen liittyvät rahoitukselliset edellytykset. Erityisesti siinä täsmennettiin, että jos taloudellisen tuen saaja aikoo oleellisesti muuttaa liitteessä I kuvattuja toimenpiteitä, sen täytyi ilmoittaa tästä etukäteen komissiolle ja saada tältä hyväksyntä. Tässä liitteessä olevan 2 kohdan mukaan tuen myöntäminen edellytti kaikkien myöntämispäätöksen liitteessä I esitettyjen toimenpiteiden toteuttamista. Lisäksi liitteessä II todettiin, että taloudellinen tuki suoritettiin suoraan kantajalle tuensaajana ja sen oli huolehdittava maksusta Route des Senteursille (4 kohta); että komissiolla oli eri kustannuksiin liittyvien rahoituksellisten tietojen tarkastamiseksi oikeus pyytää tutkittavaksi jokainen alkuperäinen tosite tai sen oikeaksi todistettu jäljennös ja suorittaa tämä tutkimus välittömästi paikalla tai pyytää kyseisten asiakirjojen lähettämistä (5 kohta); että tuensaajan oli säilytettävä komission käytettävissä viiden vuoden ajan viimeisestä komission suorituksesta kaikkien kustannuksia koskevien tositeasiakirjojen alkuperäiskappaleet (6 kohta); että komissiolla oli milloin tahansa mahdollisuus pyytää tuensaajaa lähettämään kertomuksia töiden edistymisestä ja/tai saavutetuista teknisistä tuloksista (7 kohta) ja että tuensaajalla oli velvollisuus ilman oikeutta lisämaksuun säilyttää yhteisön käytettävissä hankkeen toteuttamisen ansiosta saavutetut tulokset (8 kohta). Lopuksi liitteessä II olevassa 10 kohdassa täsmennettiin pääasiallisesti, että jos kyseisessä liitteissä mainittuja edellytyksiä ei noudateta tai jos ryhdytään toimenpiteisiin, joista ei ole suunniteltu liitteessä I, komissio voi toteuttaa tuen pidättämisen, vähentämisen tai peruuttamisen ja vaatia jo maksetun osuuden palauttamista, missä tapauksessa tuensaajalla oli oikeus ensin lähettää huomautuksensa komission vahvistamassa määräajassa.

15 Komissio on 2.12.1993 suorittanut kantajalle ensimmäisen ennakon, joka vastasi noin 40 prosenttia suunnitellusta yhteisön tuesta, ja kantaja on puolestaan maksanut Route des Senteursille summat, jotka vastasivat sellaisten hankkeen toimien kustannuksia, jotka tämän oli määrä toteuttaa.

16 Kantaja on 27.12.1994 lähettänyt komissiolle ensimmäisen kertomuksen hankkeen edistymisestä ja siihen mennessä aiheutuneista kustannuksista kaikkien suunniteltujen toimien osalta. Se on samanaikaisesti pyytänyt toisen ennakon suorittamista vahvistaen erityisesti, että sillä toisaalta oli aiheutuneita menoja vastaavat maksutositteet ja että toisaalta jo toteutetut toimet olivat myöntämispäätöksen liitteessä I kuvattujen toimien mukaisia.

17 Komissio on 18.8.1995 suorittanut kantajalle toisen ennakon, joka vastasi noin 30 prosenttia yhteisön tuen määrästä, ja kantaja on puolestaan maksanut Route des Senteursille summan, joka vastasi sellaisten hankkeen toimien kustannuksia, jotka tämän oli määrä toteuttaa.

18 Kantaja on kesäkuussa 1997 lähettänyt komissiolle hankkeen toteuttamista koskevan loppukertomuksen. Kantaja on samanaikaisesti pyytänyt yhteisön tuen loppuosan suorittamista ja oheistanut uudelleen vahvistuksen, joka vastasi olennaisilta osin edellä 16 kohdassa mainittua vahvistusta.

19 Komissio on 12.8.1997 ilmoittanut kantajalle suorittaneensa kaikkien asetuksen N:o 4256/88 8 artiklan mukaisesti rahoitettujen hankkeiden — mukaan lukien käsiteltävässä asiassa kyseessä oleva hanke — yleisen teknisen ja kirjanpidollisen tarkastuksen ja pyytänyt kantajaa myöntämispäätöksen liitteessä II olevan

5 kohdan mukaisesti esittämään luettelon hankkeen toteuttamisen yhteydessä suoritettuja hyväksyttäviä kustannuksia koskevista tositteista sekä oikeaksi todistetun jäljennöksen kaikista näistä tositteista.

20 Kantaja on 25.8.1997 lähettänyt komissiolle eräitä asiakirjoja ja hankkeen toteuttamista koskevan loppukertomuksen yhteenvedon.

21 Komissio on 6.3.1998 päivätyllä kirjeellään ilmoittanut kantajalle aikomuksestaan tehdä paikan päällä hankkeen toteuttamista koskeva tarkastus.

22 Tarkastus paikan päällä tehtiin kantajan osalta 23.—25.3.1998 ja Route des Senteursin osalta 4.—6.5.1998.

23 Kantaja on 6.4.1998 lähettänyt komissiolle eräitä asiakirjoja, joita se oli pyytänyt paikan päällä tehdyn tarkastuksen aikana.

24 Kantaja ja Route des Senteurs ovat 5.11.1998 pyytäneet komissiota hyväksymään hankkeen lopullisesti ja suorittamaan loppuosan yhteisön tuesta.

25 Komissio on 22.3.1999 päivätyllä kirjeellään ilmoittanut kantajalle, että asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklan mukaisesti se on tehnyt hankkeeseen liittyvää taloudellista tukea koskevan tutkimuksen ja että kyseisen tutkimuksen tuotua esiin seikkoja, jotka voivat olla sääntöjenvastai-

suuksia, se on päättänyt aloittaa menettelyn, jota tarkoitetaan edellä mainitussa muutetun asetuksen N:o 4253/88 artiklassa ja myöntämispäätöksen liitteessä II olevassa 10 kohdassa (jäljempänä menettelyn aloittamiskirje). Komissio on täsmentänyt kyseisessä kirjeessä, josta se on osoittanut jäljennöksen Route des Senteursille, nämä eri seikat niin, että se on eritellyt yhtäältä toimet, joista kantaja oli vastuussa, ja toisaalta toimet, joista Route des Senteurs oli vastuussa.

26 Kantaja on 17.5.1999 esittänyt huomautuksensa vastauksena komission epäilyksiin ja toimittanut sille eräitä muita asiakirjoja (jäljempänä menettelyn aloittamiskirjettä koskevat huomautukset).

27 Komissio on 14.8.2000 tekemällään päätöksellä, joka on osoitettu Italian tasavallalle ja kantajalle sekä annettu tiedoksi jälkimmäiselle 21.8.2000, asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklan nojalla peruuttanut hankkeelle myönnetyn taloudellisen tuen ja vaatinut kantajaa palauttamaan jo suoritetun tuen kokonaisuudessaan (jäljempänä riidanalainen päätös).

28 Komissio on luetellut riidanalaisen päätöksen yhdeksännessä perustelukappaleessa yksitoista asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua sääntöjenvastaisuutta, joista viisi liittyi Route des Senteursin ja kuusi kantajan toteuttamiin toimiin.

29 Kantaja on 14.9. ja 2.10.2000 päivätyissä kirjeissään vaatinut Route des Senteursia palauttamaan summat, jotka kantaja oli suorittanut sille hankkeen toteuttamista varten ja joista se oli vastuussa. Kantaja on samanaikaisesti pyytänyt Route des Senteursia välittämään sille yhteisen puolustuksen valmistelemista varten seikat, jotka voivat osoittaa riidanalaisen päätöksen virheellisyyden ja lainvastaisuuden.

30 Route des Senteurs on vastannut 20.10.2000 lähinnä, että sen mukaan riidanalainen päätös oli perusteeton.

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

31 Kantaja nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 7.11.2000 toimittamallaan kannekirjelmällä.

32 Italian tasavalta toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 12.4.2001 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajaa. Kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi hakemuksen 1.6.2001 antamallaan määräyksellä. Väliintulija on toimittanut kirjelmänsä ja muut asianosaiset ovat toimittaneet sitä koskevat huomautuksensa asetetuissa määräajoissa.

33 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn, ja se pyysi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimenpiteenä asianosaisia vastaamaan sen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin. Asianosaiset ovat noudattaneet näitä pyyntöjä.

34 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

35 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

36 Italian tasavalta tukee kantajan vaatimuksia.

Oikeudellinen arviointi

37 Kantaja vetoaa neljään kanneperusteeseen. Ensimmäinen koskee syrjintäkiellon periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamista, koska komissio ei ole rajannut tukea koskevaa palautusvaatimustaan summiin, jotka myöntämispäätöksen mukaan vastasivat sitä osaa hankkeesta, joka kantajan oli tarkoitus toteuttaa. Toinen kanneperuste koskee komission tekemiä virheitä kantajan itsensä vastuulla olleen hankkeen osan toteuttamisessa tapahtuneiden eri sääntöjenvastaisuuksien osalta sekä perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista. Kolmas kanneperuste liittyy suhteellisuusperiaatteen loukkaamisen ja asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklan 2 kohdan rikkomiseen, koska komissio on vaatinut tuen palauttamista kokonaisuudessaan, vaikka se on myönnetty kantajan toimien toteuttamista varten. Neljäs kanneperuste perustuu harkintavallan väärinkäyttöön.

1. *Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee syrjintäkiellon periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamista, koska komissio ei ole rajannut tukea koskevaa palautusvaatimustaan siihen hankkeen osaan, joka kantajan oli tarkoitus toteuttaa*

Asianosaisten lausumat

38 Kantaja korostaa, että riidanalaisessa päätöksellä loukataan syrjintäkiellon periaatetta ja suhteellisuusperiaatetta, koska komissio ei ole rajannut tukea koskevaa palautusvaatimustaan summiin, jotka myöntämispäätöksen mukaan vastasivat sen toteutettavaksi kuulunutta osaa hankkeesta, vaan komissio on vaatinut kantajaa palauttamaan tuen kokonaisuudessaan.

39 Kantaja katsoo, että vaikka muodollisesti kysymyksessä oli yksi ainoa hanke, jolle oli myönnetty yksi ainoa rahoitus, ja vaikka se muodollisesti oli ainoa taloudellisen tuen saaja, on kuitenkin niin, että hankkeen yhteydessä suunnitellut toimet oli tarkoitus toteuttaa kahdessa erillisessä osassa, joita kantajan ja Route des Senteursin oli määrä hoitaa itsenäisesti. Lisäksi kantaja korostaa, että komissio on riidanalaisessa päätöksessä esittänyt yksitoista hankkeen toteuttamisessa tapahtuneisiin sääntöjenvastaisuuksiin liittyvää väitettä, joista viisi koskee Route des Senteursin toteuttavaksi kuuluneita toimia ja kuusi liittyy toimiin, jotka sen itsensä oli tarkoitus toteuttaa.

40 Italian tasavalta katsoo, että komission olisi riidanalaisia sääntöjenvastaisuuksia arvioidessaan pitänyt ottaa huomioon kummallekin suunniteltujen toimien kahdesta vastuuosapuolesta kuuluva oma vastuu, koska kyseiset toimet olivat toisistaan erillisiä ja itsenäisiä. Komission olisi näin ollen pitänyt tehdä tasapainoinen päätös, jossa kantajaa ei rangaista kohtuuttomasti asettamalla sen vastattavaksi myös Route des Senteursin sääntöjenvastaisuudet.

41 Italian tasavalta arvioi, että komission väitteet, jotka liittyvät hankkeen yhtenäisyyteen ja kantajan rooliin hankkeen ainoana tuensaajana, eivät ole vakuuttavia, koska ne perustuvat sekaannukseen toisaalta tuensaajalle asetettujen hallinnollisten velvollisuuksien ja toisaalta sen tosiasiallisen vastuun välillä, joka hankkeen kahdella yhteistyökumppanilla on sen yhteydessä suunnitelluista eri toimista. Näin ollen, jos komissio halusi tuen vähentämisen sijasta peruuttaa seuraamuksena kantajan tuen kokonaisuudessaan, sen olisi Italian tasavallan mukaan pitänyt osoittaa, että kantajalle tuensaajana kuuluneita hallinnollisia velvollisuuksia on laiminlyöty.

42 Lisäksi Italian tasavalta on sitä mieltä, että komission väitteet perustuvat myöntämispäätökseen puhtaan muodolliseen ja virheelliseen tulkintaan. Se muistuttaa, että kyseisen päätöksen 1 artiklan toisessa kohdassa sekä kantajaa että Route des Senteursia oli nimittäin kutsuttu "hankkeen vastuuosapuoliksi". Jos käsitteellä "vastuuosapuoli" oli tarkoitus olla merkitystä, se voi olla ainoastaan siinä, että havaitut sääntöjenvastaisuudet voidaan kohdistaa hankkeen yhteydessä rahoitettujen toimien eri vastuuosapuoliin.

43 Komissio katsoo, että sillä oli oikeus — ilman, että olisi pohdittava kysymystä siitä, olivatko havaitut sääntöjenvastaisuudet kokonaan vai ainoastaan osittain kantajan vastuulla — vaatia kantajalta kaikkien hankkeen toteuttamista varten suoritettujen määrien palauttamista.

44 Komissio huomauttaa ensinnäkin, että kyseessä oli yksi hanke, jolla oli yhtenäinen tavoite eli kahden metsätalous-, maatalous- ja elintarvikealan ohjelman toteuttaminen yhteisön kahdella eri alueella. Se korostaa, että hanke on yhden ainoan tuensaajan eli kantajan hyväksi myönnettävään yhtenäiseen rahoitukseen perustuen hyväksytty yhdellä päätöksellä.

45 Komissio katsoo toiseksi, että myöntämispäätöksestä käy ilmi, että ainoastaan kantajaa yhteisön tuen saajana pidettiin taloudellisesti vastuullisena yhteisöä kohtaan.

46 Komission mukaan jo myöntämispäätöksen liitteiden sanamuodosta käy nimittäin ilmi, että kantaja oli ainoa yhteisöön nähden taloudellisesti vastuussa oleva toimija, kun taas Route des Senteursin tehtävänä oli ainoastaan toimeenpanna osa hankkeesta, koska sekä kyseisen päätöksen liitteessä I olevasta 5 kohdasta että liitteessä II olevasta 4 kohdasta kantaja oli nimetty "tuensaajaksi" ja Route des Senteurs oli ainoastaan "hankkeen muu vastuuosapuoli". Komissio on sitä mieltä, että vastoin Italian tasavallan esittämää käsite "hankkeen vastuuosapuoli" ei merkitse, että hankkeen toteuttamisessa tapahtuneiden mahdollisten sääntöjenvastaisuuksien on katsottava olevan niihin syyllistyneen osapuolen vastuulla. Kyseinen tulkinta ei jätä huomiotta pelkästään hankkeen yhtenäisyyttä vaan myös sen seikan, että hanketta koskeva taloudellinen vastuu on kokonaisuudessaan tuensaajalla eli käsiteltävässä asiassa kantajalla.

47 Komissio korostaa seuraavaksi, että ainoastaan tuensaajalla on myöntämispäätöksen perusteella oikeus vaatia komissiolta tukena myönnettyjen summien maksamista. Lisäksi juuri sille kuuluu vastaavien summien suorittaminen toiselle hankkeen toteuttamisesta vastaavalle osapuolelle, kuten se on sitä paitsi käsiteltävässä asiassa tehnytkin.

48 Komissio on lisäksi sitä mieltä, että myös myöntämispäätöksen liitteessä II olevasta 10 kohdasta käy ilmi, että kantajalla tuensaajana oli velvollisuus vastata yhteisöön nähden kaikista hankkeen toteuttamisen yhteydessä havaittavista sääntöjenvastaisuuksista riippumatta siitä, kumpi osapuoli oli niistä vastuussa. Kyseisen säännöksen mukaan ainoastaan tuensaajalla — eikä muilla hankkeen toteuttamisesta vastaavilla osapuolilla — on nimittäin mahdollisuus esittää komissiolle huomautuksia ennen tuen peruuttamispäätöksen tekemistä.

49 Komissio lisää, että sillä seikalla, että Route des Senteurs oli kantajan sijasta vastuussa tietyistä riidanalaisessa päätöksessä esiin tuoduista sääntöjenvastaisuuksista, voi olla merkitystä ainoastaan näiden kahden osapuolen välisten suhteiden kannalta. Kantajan tehtävänä tuensaajana olisi tältä osin ollut suojata itsensä yhteistyökumppaninsa suhteen asianmukaisesti käyttäen sopivia yksityisoikeudellisia keinoja kuten pankkitakauksia.

50 Komissio korostaa kolmanneksi, että asiakirja-aineistosta käy ilmi, että kantaja oli täysin tietoinen niistä taloudellisista velvoitteistaan yhteisöä kohtaan, jotka seurasivat sen asemasta ainoana tuensaajana. Komissio esittää nimittäin toisaalta, että kantaja on muodollisesti ilmoittanut tuen toisen ennakon ja loppuosan maksupyyntöjen yhteydessä (ks. edellä 16 ja 18 kohta), että niihin liitetyissä taulukoissa ilmoitetut tiedot vastasivat tarkasti sille ja myös Route des Senteursille aiheutuneita kustannuksia ja että toteutetut toimet vastasivat täysin niitä, jotka oli kuvattu myöntämispäätöksessä. Toisaalta komissio kiinnittää huomiota siihen, että kantaja on 14.9.2000 päivätyllä kirjeellään riidanalaisen päätöksen tiedoksiannon johdosta vaatinut Route des Senteursia palauttamaan ennakoiden osuudet, jotka sille oli suoritettu sen tehtävänä olleiden toimien toteuttamista varten.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

51 On tutkittava, oliko komissiolla käsiteltävän asian erityisissä olosuhteissa oikeus vaatia kantajalta koko hankkeen toteuttamista varten myönnetyn tuen palauttamista kokonaisuudessaan vai olisiko komission sen sijaan kantajan esittämien yleisten oikeusperiaatteiden nojalla pitänyt joka tapauksessa rajoittaa palautusvaatimuksensa summiin, jotka myöntämispäätöksen mukaan vastasivat sitä osaa hankkeesta, joka kantajan oli tarkoitus toteuttaa.

52 Aluksi on todettava, ettei sovellettavassa lainsäädännössä — myönnettäessä tukea hankkeelle, jonka toteuttaminen on useamman osapuolen tehtävänä — täsmennetä sitä, miltä näistä osapuolista komissio vaatii tuen palauttamista, jos yksi tai useampi niistä on syyllistynyt sääntöjenvastaisuuksiin hankkeen toteuttamisessa.

53 Samoin on huomattava, että vastoin sitä, mitä kantaja Italian tasavallan tukemana näyttää väittävän, komissiota ei voida yleisesti arvostella siitä, ettei se ole tällaisessa tilanteessa myöntämispäätöksessä nimennyt yhtä hankkeen toteuttamisesta vastaavista osapuolista pelkästään ainoaksi neuvottelukumppanikseen vaan myös ainoaksi osapuoleksi, joka siinä tapauksessa, että yksi näistä osapuolista syyllistyy sääntöjenvastaisuuksiin, on yhteisöön nähden taloudellisesti vastuussa koko hankkeesta. Tällainen järjestelmä on nimittäin perusteltu yhteisön toiminnan tehokkuuden kannalta myös tilanteessa, jossa hanke on laadittu niin, että sen yhteydessä suunniteltujen eri toimien toteutus on selvästi jaettu kullekin eri kyseessä olevalle osapuolelle, kun otetaan huomioon sekä hyvän hallinnon periaate että yhteisön talousarviota koskeva moitteettoman varainhoidon vaatimus. Näin ollen tällaista järjestelmää ei voida sellaisenaan pitää suhteellisuusperiaatteen ja syrjintäkiellon periaatteen vastaisena.

54 On kuitenkin otettava huomioon se, että mahdollinen tuen palautusvelvollisuus voi johtaa vakaviin seurauksiin kyseessä olevien osapuolten kannalta. Näin ollen oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että sopimukseen sovellettava lainsäädäntö on riittävän selvä ja täsmällinen, jotta kyseiset osapuolet voivat yksiselitteisesti tuntea oikeutensa ja velvollisuutensa ja ryhtyä sen mukaisesti toimenpiteisiin eli käsiteltävän asian yhteydessä sopimaan ennen tuen myöntämistä asianmukaisista yksityisoikeudellista keinoista, joiden avulla ne voivat suojata taloudelliset etunsa toisiinsa nähden.

55 Näin ollen käsiteltävän asian osalta on katsottava, että komissio on voinut suhteellisuusperiaatetta loukkaamatta pätevästi vaatia kantajan ja Route des

Senteursin toimien toteuttamista varten myönnetyn tuen palauttamista yksin kantajalta ainoastaan, jos myöntämispäätöksen ja sen liitteiden sanamuoto oli riittävän selvä ja täsmällinen niin, että kantajan oli huolellisena ja harkitsevana toimijana välttämättä tiedettävä, että hankkeen toteuttamiseen liittyvien sääntöjenvastaisuuksien ilmetessä — olivatpa ne Route des Senteursin tai sen itsensä vastuulla — se oli ainoa osapuoli, joka oli yhteisöön nähden taloudellisesti vastuussa koko myönnetystä tuesta.

56 On kuitenkin ensinnäkin todettava, ettei myöntämispäätöksessä eikä sen liitteissä selvästi säädetä, että kantaja on yhteisöön nähden taloudellisesti vastuussa koko hankkeesta, jos hankkeen toteutuksessa havaitaan sääntöjenvastaisuuksia.

57 Seuraavaksi on tutkittava, oliko kantajan käsiteltävän asian erityisissä olosuhteissa — huolimatta nimenomaisen tätä tarkoittavan myöntämispäätöksen säännöksen puuttumisesta — ymmärrettävä velvollisuuksiensa laajuus yhteisöön nähden siten kuin komissio on esittänyt.

58 Komissio vetoaa ensinnäkin siihen, että myöntämispäätöksessä ja sen liitteessä II kantaja oli nimetty "tuensaajaksi", kun taas sekä kantajaa että Route Des Senteursia oli niissä kutsuttu "hankkeen vastuuosapuoliksi". Komissio korostaa myös, että myöntämispäätöksen liitteessä II olevista 1, 4, 6—8 ja 10 kohdasta (ks. edellä 14 kohta) käy ilmi, että myöntämispäätöksessä oli annettu pelkästään "tuensaajalle" tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia yhteisöön nähden.

59 Tältä osin on huomattava, että myöntämispäätöksen liitteessä II olevan 1 kohdan mukaan tehtäessä muutoksia liitteessä I kuvattuihin toimenpiteisiin "tuensaajan" on ilmoitettava niistä etukäteen komissiolle ja saatava tältä hyväksyntä. Kyseisen

päätöksen liitteessä II olevien 6—8 kohdan mukaan "tuensaajalla" on pääasiassa velvollisuus ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta komissio voi varmistua — jos se pitää sitä tarpeellisena — hankkeen moitteettomasta toteutuksesta, ja säilyttää komission käytettävissä hankkeen toteuttamisen ansiosta saadut tulokset. Nämä eri säännökset eivät kuitenkaan vastoin komission esittämää koske varsinaisia taloudellisia suhteita yhteisön ja hankkeen toteutuksesta vastuussa olevien osapuolten välillä. Ne koskevat sitä vastoin hankkeen toteuttamiseen liittyviä eri menettelysääntöjä. Näiden sääntöjen mukaan kantaja voitiin nimetä komission ainoaksi neuvottelukumppaniksi hankkeen toteuttamisen osalta.

60 On tosin totta, että myöntämispäätöksen liitteessä II oleva 4 kohta koskee kuitenkin juuri yhteisön ja hankkeen toteuttamisen vastuuosapuolten välisiä taloudellisia suhteita. Kyseisen säännöksen mukaan tuki oli nimittäin suoritettava suoraan kantajalle "johtavana tuensaajajärjestönä", jonka tehtävänä oli suorittaa Route des Senteursille tämän vastuulla olleita toimia vastaavat summat. On silti tärkeää korostaa, että kyseisessä säännöksessä täsmennetään ainoastaan tapa, jolla myönnetty tuki on suoritettava osapuolille, mutta siinä ei sen sijaan mainita, miten kyseinen tuki on palautettava komissiolle, jos hankkeen toteuttamisessa todetaan sääntöjenvastaisuuksia.

61 Myöntämispäätöksen liitteessä II olevassa 10 kohdassa säänneltiin samoin toista yhteisön ja hankkeen toteuttamisen vastuuhenkilöiden välisten suhteiden täsmällistä näkökohtaa eli pääasiallisesti sitä, että "tuensaaja" voi etukäteen ennen minkäänlaista tuen pidättämistä, vähentämistä tai peruuttamista lähettää komission väitteitä koskevat huomautuksensa tämän vahvistamassa määräajassa. Vastoin komission väittämää siitä, että tämän säännöksen mukaan puolustautumisoikeuksien käyttö komission esittämien väitteiden osalta on rajattu yksinomaan "tuensaajaan", ei kuitenkaan seuraa, että se olisi myös yksin taloudellisesti vastuussa koko tuesta yhteisöön nähden siinä tapauksessa, että jompikumpi osapuoli syyllistyy sääntöjenvastaisuuksiin hankkeen toteuttamisessa.

62 Toiseksi sen komission väitteen osalta, jonka mukaan tässä tapauksessa oli kyseessä yhtenäinen hanke, joka oli hyväksytty yhdellä päätöksellä yhden tuensaajan hyväksi ja jolla oli yhtenäinen päämäärä ja rahoitus, on aluksi korostettava, että myöntämispäätös, vaikka se muodostui yhdestä oikeudellisesta toimesta, on osoitettu sekä kantajalle että Route des Senteursille. Tämä yksi ainoa seikka voi periaatteessa luoda suorat oikeudelliset suhteet toisaalta yhteisön ja toisaalta kaikkien niiden, joille myöntämispäätös on osoitettu, välille.

63 Vaikka on muuten totta, että hanke laadittiin vastaamaan yhtenäiseen päämäärään ja se perustui yhtenäiseen rahoitukseen, on kuitenkin niin, että hanke muodostui useista toimista, jotka oli selvästi rajattu sekä rahoituksen että tavoiteltavien päämäärien kannalta. Tällaisessa tilanteessa on kuitenkin katsottava, että komissio on osoittaessaan myöntämispäätöksen kantajan lisäksi myös Route des Senteursille luonut suorat oikeudelliset suhteet kantajan lisäksi myös tähän siten, että kantaja voi ainakin ensi näkemältä perustellusti olettaa, että Route des Senteursin syyllistyessä sääntöjenvastaisuuksiin hankkeen toteuttamisessa komissio osoittaa juuri tälle osapuolelle sitä tuen osaa koskevat palautusvaatimuksensa, joka vastaa viimeksi mainitun toteutettavaksi kuuluneita toimia.

64 Kolmanneksi, kuten Italian tasavalta on perustellusti todennut, myöntämispäätöksen ja sen liitteiden sanamuodon — mitä tulee hankkeen toteuttamista koskevaan osapuolten taloudelliseen vastuuseen yhteisöön nähden — selvyyden puuttumisen vaikutusta vahvistaa entisestään sanojen "tuensaaja" ja "hankkeen vastuuosapuoli" käyttö: myöntämispäätöksen liitteen II eri säännösten (ks. edellä 14 kohta) perusteella komissio on antanut näille sanoille erilaisen merkityksen kuin mikä niille tavallisesti annetaan. Kun otetaan nimittäin huomioon nämä myöntämispäätöksen liitteessä II olevista eri säännöksistä seuraavat kantajan oikeudet ja velvollisuudet, kantaja oli komission aikomusten mukaan tosiasiassa yksin vastuussa hankkeen moitteettomasta toteuttamisesta. Route des Senteurs oli sitä vastoin tuensaaja samalla tavoin kuin kantaja. Myöntämispäätöksen

liitteessä II olevan 4 kohdan mukaan komissio nimittäin suoritti taloudellisen tuen kantajan pankkitilille ja kantajan oli sen jälkeen siirrettävä Route des Senteursille sen tehtävänä olleita toimia vastaavat summat. Kyseessä oleville osapuolille kuuluvien velvollisuuksien laajuuden selventämisen sijasta näiden sanojen käyttö myöntämispäätöksessä on siten pikemminkin voinut myötävaikuttaa tätä asiaa koskevien epäilysten heräämiseen.

65 Edellä esitetyn arvioinnin päätteeksi on katsottava, ettei myöntämispäätös ole kyseessä olevilla osapuolilla olevan hankkeen toteuttamista koskevan taloudellisen vastuun osalta riittävän selvä ja täsmällinen, jotta se täyttäisi oikeusvarmuuden vaatimuksen, joka on välttämätön niiden vakavien seurausten johdosta, joita näille osapuolille aiheutuu tuen palauttamisesta. Lisäksi myöntämispäätöksessä ja sen liitteissä havaittuja ilmeisiä epätarkkuuksia ja ristiriitaisuuksia on pidettävä niin merkittävinä, että komission tavoittelemaan päämäärään eli siihen, että hankkeen moitteettomasta toteuttamisesta olisi taloudellisesti vastuussa ainostaan yksi osapuoli, ei voida käsiteltävässä asiassa vedota, vaikka tämä päämäärä olisikin periaatteessa perusteltu (ks. edellä 53 kohta). Näin ollen on katsottava, että tässä tapauksessa kyseisen päämäärän konkretisointi riidanalaisessa päätöksessä, jossa vaaditaan yksin kantajalta tuen täydellistä palauttamista riippumatta hankkeen toteuttamisen sääntöjenvastaisuuksista todellisuudessa aineellisesti vastuussa olevan osapuolen etsimisestä, näyttää suhteettomalta toimenpiteeltä verrattuna kantajalle sellaisesta palautusvaatimuksesta aiheutuneisiin haittoihin, joka koskee jo myönnettyä tukea kokonaisuudessaan. On muistettava, että suhteellisuusperiaate — sellaisena kuin se on vahvistettu vakiintuneessa oikeuskäytännössä — edellyttää, että yhteisön toimielinten säädöksillä, päätöksillä ja muilla toimenpiteillä ei saa ylittää niitä rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on tarpeellista tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi ja tähän soveltuvaa (ks. esim. asia 15/83, Denkavit Nederland, tuomio 17.5.1984, Kok. 1984, s. 2171, 25 kohta ja asia 260/94, Air Inter v. komissio, tuomio 19.6.1997, Kok. 1997, s. II-997, 114 kohta).

66 Näin ollen komissio on loukannut suhteellisuusperiaatetta, kun se on vaatinut kantajaa palauttamaan jo maksetun tuen kokonaisuudessaan rajoittamatta kyseistä vaatimusta siihen osaan hankkeesta, joka kantajan oli tarkoitus toteuttaa.

67 Tätä johtopäätöstä ei voida kumota komission esittämällä väitteellä, jonka mukaan kantaja on ollut täysin tietoinen niistä taloudellisista velvoitteistaan yhteisöön nähden, jotka seuraavat sen asemasta ainoana "tuensaajana". Kuten edellä 54—55 kohdassa todetusta käy nimittäin ilmi, tuen myöntämisestä seuraavat oikeudet ja velvollisuudet vahvistetaan nimenomaan myöntämispäätöksessä ja tästä syystä komission on viimeistään tuen myöntämishetkellä ilmoitettava osapuolille selvästi ja täsmällisesti niille kyseisen seikan johdosta kuuluvat taloudelliset velvoitteet. Komissio ei voi missään tapauksessa vedota siihen, että kantaja on muodollisesti ilmoittanut taloudellisen tuen toista ennakkoa ja loppuosaa koskevien maksupyyntöjen yhteydessä (ks. edellä 17 ja 19 kohta), että kyseisiin ilmoituksiin liitetyissä taulukoissa esitetyt tiedot vastaavat tarkasti sille itselleen ja myös Route de Senteursille aiheutuneita kustannuksia ja että toteutetut toimet vastaavat täysin niitä, jotka on kuvattu myöntämispäätöksessä. Kyseiset ilmoitukset — niin tärkeitä kuin ne ovatkin — eivät koske hankkeen toteuttamisesta vastaavien osapuolten ja yhteisön välisiä taloudellisia suhteita ja ne eivät myöskään sulje pois sitä, että mahdollinen palautusvaatimus osoitetaan suoraan Route des Senteursille sen toteutettavaksi kuuluneen hankkeen osan osalta. Komissio ei voi myöskään vedota siihen, että kantaja on myöntämispäätöksen tiedoksiannon johdosta vaatinut Route des Senteursilta niiden ennakkojen osuuksien palauttamista, jotka sille on suoritettu toimien toteuttamista varten. Kuten kantaja on korostanut, kyseinen toiminta voi aivan yhtä hyvin selittyä spontaanilla varovaisella asenteella, joka on perusteltu sen omien taloudellisten etujen suojaamiseksi kaikilla mahdollisilla keinoilla.

68 Edellä esitetty huomioon ottaen riidanalainen päätös on kumottava siltä osin kuin komissio ei ole rajoittanut palautusvaatimustaan summiin, jotka myöntämispäätöksen mukaan vastasivat sitä osaa hankkeesta, joka kantajan itsensä oli tarkoitus toteuttaa.

69 Muiden kantajan esittämien kanneperusteiden yhteydessä on tutkittava, onko komissio tehnyt virheitä niiden sääntöjenvastaisuuksien toteamisessa, joista kantajaa arvostellaan ja jotka koskivat sen toteutettavaksi kuulunutta hankkeen osaa.

2. Toinen kanneperuste, joka koskee komission tekemiä virheitä niiden sääntöjenvastaisuuksien osalta, joista kantajaa arvostellaan, puutteellisia perusteluja ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista

70 Toinen kanneperuste muodostuu kolmesta osasta. Ensimmäisessä osassa kantaja kiistää sääntöjenvastaisuudet, jotka komissio on esittänyt riidanalaisessa päätöksessä. Toisessa osassa kantaja väittää, että kyseisen päätöksen perustelut ovat puutteelliset näiden jokaisen sääntöjenvastaisuuden toteamisen osalta. Kolmannessa osassa kantaja korostaa, että riidanalainen päätös on tehty sen puolustautumisoikeuksien vastaisesti. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tämän kanneperusteen ensimmäinen ja toinen osa on syytä tutkia yhdessä.

Kanneperusteen ensimmäinen ja toinen osa

"Romana Video" -nimisen yhtiön ohjaama elokuva

— Riidanalainen päätös

71 Riidanalaisen päätöksen yhdeksännen perustelukappaleen kuudes luetelmakohta kuuluu seuraavasti:

"[Kantaja] on kirjannut ja ilmoittanut 'Romana Video' -nimiselle yhtiölle maksetuksi 98 255 000 [Italian liiraa] (ITL) (50 672 ECU) videon ohjaamisesta

hankkeen yhteydessä. Tarkastushetkellä (25.—26.3.1998) oli vielä maksamatta 49 000 000 ITL. [Kantaja] on ilmoittanut, ettei kyseistä määrää makseta, koska se oli videota koskevien oikeuksien myyntihinta toteuttajayhtiölle. [Kantaja] on esittänyt todellisuudessa aiheutuneiksi kustannuksiksi 49 000 000 ITL:aa ylittävän määrän."

— Asianosaisten lausumat

72 Kantaja katsoo, että tämä väite perustuu tosiseikkojen virheelliseen arviointiin. Se korostaa sitä seikkaa, että sopimuksessa, jonka se on tehnyt Romana Videon kanssa, todetaan, että kyseinen yhtiö toisaalta ohjaa noin 98 miljoonalla ITL:n summalla omaan lukuunsa elokuvan Valnerinan alueesta ja toisaalta hankkii kyseiseen filmiin liittyvät markkinointioikeudet 49 miljoonan ITL:n summalla. Kantaja korostaa, että kyseisen sopimuksen kaksi näkökohtaa koskevat toisistaan erillisiä oikeudellisia suhteita ja että ainoastaan pankin virheen takia näitä kahta toimenpidettä vastaavat hyvitys ja veloitus on tasattu keskenään, mikä on herättänyt komission tarkastajien epäilykset.

73 Kantaja ei kiistä sitä, että se on saanut voittoa elokuvan markkinointioikeuksien myynnistä Romana Videolle. Kyseinen seikka ei sen mukaan kuitenkaan voi olla asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklassa tarkoitettu sääntöjenvastaisuus, koska kyseisessä asetuksessa tai myöntämispäätöksen liitteissä ei kielletä tuensaajaa tekemästä voittoa kyseisen tuen johdosta saaduilla tuloksilla.

74 Kantaja katsoo lisäksi, että päätyäkseen asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklassa tarkoitetun sääntöjenvastaisuuden tapahtumiseen komission olisi pitänyt osoittaa, että 98 miljoonan ITL:n summa ylittää selvästi Romana Videon tarjoaman palvelun arvon. Kantaja huomauttaa, ettei kyseinen

hinta pelkästään ollut erityisen edullinen markkinahintaan verrattuna, vaan komissio ei myöskään ole riitauttanut tätä hintaa eikä sen julkisen tarjouskilpailun tuloksia, jonka perusteella Romana Video oli tuottanut elokuvan.

75 Komissio väittää, että kantaja on lainvastaisesti kirjannut hankkeeseen kustannuksia, jotka ylittivät todellisuudessa aiheutuneet kustannukset, kun se on Romana Videon kanssa sovitun tasauksen yhteydessä jättänyt vähentämättä elokuvan toteuttamiskustannuksista tämän tuotteen markkinointioikeuksista saadun voiton.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

76 Myöntämispäätöksen 3 artiklan toisessa kohdassa säädetään, että "jos todellisuudessa aiheutuneiden kustannusten määrä johtaa hyväksyttävien kustannusten laskuun verrattuna alkuperäisiin suunnitelmiin, tukea vähennetään suhteellisesti sen loppuosaa maksettaessa".

77 Tästä käy ilmi, että myönnetyllä tuella oli tarkoitus rahoittaa tietty prosenttiosuus kyseessä oleville osapuolille hankkeen toteuttamisesta tosiasiassa aiheutuneista kustannuksista.

78 On selvää, että kantaja on käsiteltävässä tapauksessa tehnyt Romana Videon kanssa sopimuksen, jonka mukaan se on antanut kyseisen yhtiön tehtäväksi ohjata elokuvan Valnerinasta, minkä korvauksena on hankkeeseen kirjattu summa eli noin 98 miljoonaa ITL. Kantaja on kuitenkin maksanut kyseiselle yhtiölle ainoastaan 49 miljoonaa ITL, koska se on samalla sopimuksella myynyt tälle yhtiölle kyseisen tuotteen markkinointioikeudet 49 miljoonan ITL:n summalla.

79 Näin ollen, kuten komissio on perustellusti todennut, kantaja on tosiasiassa kyseisen hankkeeseen kuuluvan täsmällisen toimen toteuttamisen johdosta vastannut todellisista menoista, jotka vastaavat vain noin puolta hankkeeseen kirjatuista kustannuksista. On kantajan korostamalla tavalla totta, ettei asetuksessa N:o 4253/88 eikä myöntämispäätöksessä nimenomaisesti kielletä tuensaajaa tekemästä voittoa tuen johdosta saavutetuilla tuloksilla. Kyseisten liiketoimien samanaikaisuuden ja kantajan ja Romana Videon jo hankkeen toteuttamisen aikana suorittaman tasauksen johdosta komissio on kuitenkin voinut katsoa, että kantaja on — sen sijaan, että se olisi tehnyt voittoa kyseisen tuen johdosta saavutetulla tuloksella — todellisuudessa maksanut tämän hankkeeseen kuuluvan toimen toteuttamisesta vain kyseisestä tasauksesta seuraavan summan.

80 Tästä seuraa, että komissio on voinut virhettä tekemättä arvioida, että kantaja on kirjannut hankkeeseen kustannuksia, joita sille ei loppujen lopuksi ole aiheutunut hankkeen toteuttamisesta.

81 Todellisuutta vastaamattomien kulujen kirjaaminen on katsottava taloudellisen tuen myöntämisedellytysten ja tällaisen tuen saajalla olevan lojaalisuusvelvoitteen vakavaksi laiminlyönniksi, ja näin ollen sitä voidaan pitää asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklassa tarkoitettuna sääntöjenvastaisuutena.

82 Toisaalta riidanalaisen päätöksen tätä kohtaa koskevista perusteluista (ks. tämän kysymyksen osalta yhdistetyt asiat T-141/99, T-142/99, T-150/99 ja T-151/99, Vela ja Tecnagrind v. komissio, tuomio 7.11.2002, Kok. 2002, s. II-4547, 168—170 kohta) on todettava, että komissio on riidanalaisen päätöksen yhdeksännessä perustelukappaleessa maininnut, että kantaja on Romana Videon kanssa suoritetun tasauksen johdosta ilmoittanut summan, joka ylittää

todellisuudessa aiheutuneet kustannukset. Näin ollen komissio on riittävän selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaissut perustelunsa siten, että kantajalle selviävät tehdyn päätöksen syyt, jotta se voi puolustaa oikeuksiaan, ja että yhteisöjen tuomioistuin voi valvoa toimenpiteen laillisuutta. Se ei siis tältä osin ole laiminlyönyt perusteluvelvollisuutta.

83 Näin ollen Romana Videon ohjaamaan elokuvaan liittyvät väitteet, jotka koskevat arviointivirhettä ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä, on hylättävä.

Henkilöstökustannukset

— Riidanalainen päätös

84 Riidanalaisen päätöksen yhdeksännen perustelukappaleen seitsemäs luetelmakohta kuuluu seuraavasti:

"[Kantaja] on kirjannut hankkeeseen 202 540 668 ITL:n (104 455 ECU) määrän kustannuksia, jotka liittyvät viiden henkilön työhön 'turisti-informaatio' -nimisessä hankkeen osassa. Näiden kustannusten osalta [kantaja] ei ole esittänyt niiden perusteena olevia asiakirjoja (työsopimuksia, toteutettujen toimenpiteiden yksityiskohtaisia kuvauksia)".

85 Riidanalaisen päätöksen yhdeksännen perustelukappaleen yhdeksännessä luetelmakohdassa todetaan lisäksi seuraavaa:

"[Kantaja] on ilmoittanut 152 340 512 ITL:n (78 566 ECU) summan henkilöstökustannuksiksi, jotka liittyvät 'muihin toimintoihin kuin turisti-informaatioon'. [Kantaja] ei ole esittänyt asiakirjoja, jotka voisivat osoittaa näiden suoritusten tosiasiallisuuden ja niiden suoran yhteyden hankkeeseen."

— Asianosaisten lausumat

86 Kantaja katsoo osoittaneensa riittävällä tavalla hankkeeseen kirjattujen henkilöstökustannusten tosiasiallisuuden. Se korostaa, että se on menettelyn aloittamiskirjettä koskevien huomautustensa yhteydessä toimittanut komissiolle taulukon, jossa nimetään kaikki työntekijät, jotka ovat olleet suoraan sijoitettuina "turisti-informaatio" -nimiseen toimeen ja "muihin toimintoihin kuin turisti-informaatioon", ja jossa on jokaisen työntekijän osalta maininta sekä työssäoloajasta että kantajalle tältä osin aiheutuneista kustannuksista, ja kaikkea tätä on täydennetty jäljennöksillä palkkakuiteista. Se väittää myös esittäneensä paikan päällä tehdyn tarkastuksen aikana toisaalta kaksi 17.11.1995 tehtyä päätöstä, joilla se on sijoittanut kyseiset työntekijät hankkeeseen ja toisaalta kaksi 29.3.1996 päivättyä muistiota, joihin sisältyy arvio henkilöstökustannuksista näiden kahden hankkeeseen kuuluvan toimen osalta.

87 Kantaja väittää, ettei sillä julkisena elimenä ole käytössä työntekijöiden yksittäisiä työsopimuksia. Kyseisten henkilöiden tosiasiallinen työskentely sen palveluksessa voidaan osoittaa ainoastaan sen laatimalla todistuksella. Lopuksi kantajan mukaan se tosiseikka, jota komissio ei ole kiistänyt, että hankkeen yhteydessä kantajan toteutettaviksi suunnitellut toimenpiteet on todella suoritettu, osoittaa oikeudellisesti riittävällä tavalla, että työllistetyt henkilöt ovat tosiasiassa suorittaneet ilmoitetut palvelut.

88 Komissio korostaa, että huolimatta siitä tosiseikasta, että se on jo menettelyn aloittamiskirjeessä todennut kantajan esittämien tositteiden riittämättömyyden, kantaja ei ole esittänyt asiakirjoja, jotka osoittaisivat, että kirjatut henkilöstökustannukset liittyivät suoraan hankkeen toteuttamiseen ja olivat tarkoituksenmukaisia.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

89 On todettava, että komissio on myöntämispäätöksen liitteessä II olevassa 3 kohdassa täsmentänyt, että "henkilöstökustannusten — — on liityttävä suoraan hankkeen toteuttamiseen ja oltava sen kannalta tarkoituksenmukaisia".

90 Näin ollen on tutkittava, onko komissio tehnyt virheen katsoessaan riidanalaisessa päätöksessä, ettei kantaja ole toimittanut sille asiakirjoja, jotka osoittavat, että hankkeeseen kirjatut henkilöstökustannukset liittyivät suoraan hankkeen toteuttamiseen ja olivat tarkoituksenmukaisia.

91 Tältä osin on aluksi todettava, että kantajan komissiolle toimittamista taulukoista ilmenee ainoastaan kyseessä olevien henkilöiden nimet, arvio näiden henkilöiden hankkeeseen käyttämästä ajasta, heidän palkkansa ja niistä hankkeen toteuttamisessa aiheutuneet kustannukset. Näihin taulukoihin ei sitä vastoin sisälly mitään yksityiskohtaista kuvausta näiden kunkin henkilön toiminnasta

niin, että komissio voisi varmistua siitä, että heidän tekemänsä työ liittyi suoraan hankkeen toteuttamiseen ja vielä vähemmän siitä, että se oli tarkoituksenmukaista.

92 Lisäksi 17.11.1995 tehdyt päätökset ja 29.3.1996 päivätyt muistiot, jotka kantaja väittää toimittaneensa komissiolle, minkä komissio kiistää, eivät missään tapauksessa sisällä enempää tietoja, jotka osoittaisivat, että henkilöstökustannukset liittyivät suoraan hankkeen toteuttamiseen ja olivat tarkoituksenmukaisia. Tämä johtopäätös on välttämätön myös niiden palkkakuittien osalta, joiden avulla voidaan ainoastaan osoittaa kyseisten henkilöiden työskennelleen kantajan palveluksessa kyseisenä ajanjaksona, mutta jotka eivät sisällä mitään tietoa heidän suorittamiensa tehtävien osalta.

93 Toisaalta sen kantajan väitteen osalta, jonka mukaan komissio ei voi kantajan julkisen elimen aseman takia pätevästi vaatia siltä työsopimusten esittämistä, on huomattava, ettei komissio ole vaatinut tällaisten sopimusten esittämistä ainoana hyväksyttävänä todistuskeinona. Näin ollen on korostettava, että myöntämispäätöksen liitteessä II olevan 3 kohdan mukaisesti kantajan oli tiedettävä, että sen oli pystyttävä toimittamaan komissiolle sellaiset asiakirjat, jotka osoittavat — tapahtuipa se millä keinolla tahansa — hankkeeseen kirjattujen henkilöstökustannusten ja sen yhteydessä suunniteltujen eri toimien toteuttamisen välisen suoran yhteyden sekä kyseisten kustannusten määrän tarkoituksenmukaisuuden. Kuten komissio on perustellusti korostanut, se on ilmoittanut jo menettelyn aloittamiskirjeessä kantajalle siitä, että toimitettujen asiakirjojen perusteella ei ollut mahdollista vahvistaa kustannusten tosiasiallisuutta eikä niiden suoraa yhteyttä hankkeeseen. Kantaja on kuitenkin aloittamiskirjettä koskevissa huomautuksissaan lähinnä rajoittunut esittämään uudelleen komissiolle jo toimitetut tiedot, ja se on lisännyt, että siitä näyttää turhalta ja tarpeettomalta eritellä yksityiskohtaisesti henkilökuntansa tehtäviä, koska ne on riittävällä tavalla selitetty suunniteltujen tavoitteiden toteuttamisella.

94 Siltä osin kuin kantaja pääasiallisesti väittää, että henkilöstökustannusten tosiasiallisuuden osoittaa se tosiseikka, että hanke on todella saatettu päätökseen, on kuitenkin muistettava, että asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklassa viitataan nimenomaisesti sääntöjenvastaisuuksiin, jotka koskevat rahoitetun toimen täytäntöönpanon olosuhteita, mihin sisältyvät sääntöjenvastaisuudet hankkeen hallinnoinnissa. Tästä seuraa, ettei voida väittää, että kyseisen säännöksen mukaisia seuraamuksia on mahdollista soveltaa ainoastaan silloin, kun rahoitettua toimea ei ole kokonaan tai osittain toteutettu. Se, että kantaja osoittaa, että hanke, sellaisena kuin komissio on sen hyväksynyt myöntämispäätöksessä, on käytännössä oikein toteutettu, ei nimittäin riitä. Kantajan on voitava myös osoittaa, että kaikkia yhteisön tuen osia vastaa tosiasiallinen suoritus, joka oli välttämätön hankkeen toteuttamisen kannalta (ks. vastaavasti edellä 82 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Vela ja Tecnagrind v. komissio, tuomion 201 kohta). Lisäksi myöntämispäätöksen liitteessä II olevasta 7 kohdasta käy ilmi, että komissio voi vaatia tuensaajaa esittämään milloin tahansa tietoja mainitun päätöksen liitteessä I esitettyjen toimien edistymisestä ja saavutetuista teknisistä tuloksista. Näiden tietojen perusteella voidaan katsoa, että yhteisön tukea saavan henkilön, jolla on tuettavan hankkeen yhteisrahoitusvelvollisuus, on noudatettava tätä velvollisuuttaan hankkeen toteutuksen tosiasiallisen etenemisen mukaisesti, kuten yhteisön rahoituksen osalta edellytetään (em. yhdistetyt asiat Vela ja Tecnagrind v. komissio, tuomion 249 kohta).

95 Edellä esitetty huomioon ottaen komissio ei ole tehnyt virhettä katsoessaan, ettei kantaja ole toimittanut sille tositteita, jotka osoittaisivat, että hankkeeseen kirjatut henkilöstökustannukset liittyivät suoraan hankkeen toteuttamiseen ja olivat tarkoituksenmukaisia.

96 On muistettava, että yhteisön oikeuden mukainen tukijärjestelmä perustuu erityisesti siihen, että tuensaaja suorittaa ne velvollisuudet, joiden noudattamiseen sen oikeus saada tukea perustuu. Jos tuensaaja ei täytä kaikkia näitä velvollisuuksia, asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna, annetaan komissiolle valtuus harkita uudestaan niiden velvollisuuksien laajuutta, jotka sille kuuluvat mainittua tukea koskevan myöntämis-

päätöksen perusteella (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-551/93 ja T-231/94—T-234/94, Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomio 24.4.1996, Kok. 1996, s. II-247, 161 kohta ja asia T-216/96, Conserve Italia v. komissio, tuomio 12.10.1999, Kok. 1999, s. II-3139, 71 ja 90—94 kohta).

97 Tuenhakijoiden ja -saajien on myös varmistettava, että ne toimittavat komissiolle riittävän täsmällisiä tietoja, koska muuten tuen myöntämisedellytysten täyttymisen tarkastamiseksi käyttöön otettu valvonta- ja todistejärjestelmä ei voi toimia asianmukaisesti. Riittävän täsmällisten tietojen puuttuessa hankkeet, jotka eivät täytä asetettuja edellytyksiä, voivat nimittäin saada tukea. Tästä seuraa, että tuenhakijoihin ja -saajiin kohdistuva tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuus kuuluu EMOTR:n tukijärjestelmään ja on olennainen sen moitteettoman toiminnan kannalta. Kyseisten velvollisuuksien laiminlyöntiä on näin ollen pidettävä asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklassa tarkoitettuna sääntöjenvastaisuutena (ks. vastaavasti edellä 96 kohdassa mainittu asia Conserve Italia v. komissio, tuomion 71 kohta ja edellä 82 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Vela ja Tecnagrind v. komissio, tuomion 322 kohta).

98 Lopuksi riidanalaisen päätöksen tämän osan perustelujen osalta on todettava, että komissio on esittänyt tosin suppealla mutta silti riittävän selkeällä ja yksiselitteisellä tavalla, ettei se omasta mielestään voinut kantajan hallinnollisen menettelyn aikana toimittamien asiakirjojen perusteella varmistua siitä, että hankkeeseen kirjatut henkilöstökustannukset liittyivät suoraan hankkeen toteuttamiseen ja olivat tarkoituksenmukaisia. Riidanalainen päätös on siten tältä osin myös riittävästi perusteltu.

99 Näin ollen henkilöstökustannuksiin liittyvät väitteet, jotka koskevat arviointivirhettä ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä, on hylättävä.

Yleiset kustannukset

— Riidanalainen päätös

100 Riidanalaisen päätöksen yhdeksännen perustelukappaleen viimeisessä luetelmakohdassa todetaan seuraavaa:

"[Kantaja] on kirjannut hankkeeseen 31 500 000 ITL:n (26 302 ECU) määrän, joka vastaa yleisiä kustannuksia (kahden toimiston vuokraaminen, lämmitys, sähkö, vesi ja siivous). Kyseistä kirjausta ei ole voitu perustella minkään tyyppisellä asiakirjalla."

— Asianosaisten lausumat

101 Kantaja korostaa, että se on menettelyn aloittamiskirjettä koskevissa huomautuksissaan esittänyt, että hankkeen toteuttamista varten oli sen toimipaikasta varattu ja varustettu kaksi huonetta. Kantaja selittää, että se on kirjannut hankkeeseen sellaisen osan yleisistä kuluista, joka vastaa hankkeen merkittävyyttä verrattuna sen muihin toimintoihin, eli 28 prosenttia sen käytössä olevan rakennuksen vuokrasta ja vesi-, sähkö-, siivous- ja lämmityskustannuksista.

102 Kaikkia näitä kustannuksia koskevat tositteet oli kantajan mukaan esitetty kahdelle komission tarkastajalle, jotka eivät olleet esittäneet mitään varaumaa niiden todistusarvon tai kantajan tekemän laskelman oikeellisuuden osalta.

103 Kantaja kiistää väitteen, jonka mukaan kyseessä ovat kustannukset, joista sen olisi pitänyt vastata joka tapauksessa ja joita ei näin ollen voida kattaa hankkeen yhteydessä. Se toteaa toisaalta, että jos se ei olisi nimittäin ottanut tiloihinsa vastaan hankkeen toteuttamisesta vastaavia yksiköitä, niiden olisi pitänyt löytää muualta toinen järjestely, joka olisi aiheuttanut lisäkustannuksia. Toisaalta se olisi voinut käyttää näitä tiloja muihin tarkoituksiin ja saada niistä hyötyä.

104 Komissio korostaa pääasiallisesti, ettei kyseisiä kustannuksia voida kirjata hankkeeseen, koska niillä ei ole mitään suoraa yhteyttä hankkeen kanssa ja koska kantaja ei ole toimittanut sille mitään asiakirjaa, joka voisi kumota tämän johtopäätöksen.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

105 Asiakirja-aineistosta ja erityisesti menettelyn aloittamiskirjeestä (5.8 kohta) käy ilmi, että komission havaitsema yleisiin kustannuksiin liittyvä sääntöjenvastaisuus koskee ainoastaan osaa kustannuksista, jotka kantaja on kirjannut hankkeeseen tämän otsikon alle. Kyseessä olivat nimittäin vain kustannukset, jotka liittyivät kantajan hallinnassa jo ennen tuen myöntämistä olleiden tilojen käyttöön hanketta varten.

106 Tältä osin on muistettava, että myöntämispäätöksen 3 artiklan toisen kohdan mukaan myönnetyllä tuella oli tarkoitus rahoittaa tietty prosenttiosuus kyseessä oleville osapuolille hankkeen toteuttamisesta tosiasiassa aiheutuneista kustannuksista (ks. edellä 77 kohta). Näin ollen komissio on voinut vilpillisten menettelytapojen ehkäisemiseksi katsoa, että yleiset kustannukset — sellaiset kuin ne, jotka kantaja on käsiteltävässä asiassa kirjannut — eivät tosiasiassa olleet yhteydessä hankkeen toteuttamiseen, vaan ne olivat kustannuksia, joista tuensaajan olisi pitänyt vastata joka tapauksessa tavanomaisen toimintansa johdosta ja riippumatta hankkeen toteuttamisesta.

107 Tällaisessa tilanteessa on samoista syistä kuin ne, jotka on esitetty edellä 81 kohdassa, tehtävä johtopäätös, ettei komissio ole tehnyt virhettä katsoessaan, että kyseisten kustannusten kirjaaminen on asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklassa tarkoitettu sääntöjenvastaisuus.

108 Riidanalaisen päätöksen tätä kohtaa koskevien perusteluiden osalta on muistettava, ettei perusteluissa tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, koska tutkittaessa sitä, täyttävätkö päätöksen perustelut EY 253 artiklan vaatimukset, on otettava huomioon päätöksen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok. 1998, s. I-1719, 63 kohta ja edellä 82 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Vela ja Tecnagrind, tuomion 170 kohta).

109 Vaikka on totta — toisin kuin riidanalaisesta päätöksestä näyttäisi ensi näkemältä käyvän ilmi (ks. edellä 100 kohta) — että kantaja on esittänyt komissiolle tositeasiakirjoja osoittaakseen toimitettujen palveluiden luonteen ja tosiasiallisuuden, on kuitenkin niin, että menettelyn aloittamiskirjeessä esitettyjen perustelujen johdosta kantaja oli tietoinen syistä, joiden vuoksi komissio katsoi, että juuri kyseisiä kustannuksia ei voida pätevästi kirjata hankkeeseen. Komissio on nimittäin menettelyn aloittamiskirjeessä korostanut, että kyseiset kustannukset olivat "luonteeltaan pysyviä" ja niillä ei siten ollut "suoraa yhteyttä hankkeeseen". Näin ollen on katsottava, että riidanalainen päätös on tältä osin riittävästi perusteltu.

110 Tästä seuraa, että yleisiin kustannuksiin liittyvät väitteet, jotka koskevat arviointivirhettä ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä, on hylättävä.

Konsultointikustannukset

— Riidanalainen päätös

111 Komissio toteaa riidanalaisen päätöksen yhdeksännen perustelukappaleen kahdeksannessa luetelmakohdassa seuraavaa:

"[Kantaja] on kirjannut hankkeeseen 85 000 000 ITL:n (43 837 ECU) määrän, joka vastaa Mauro Brozzi Associati SAS -nimisen yhtiön veloittamia konsultointikustannuksia. Kyseisiä kustannuksia ei ole tuettu tositeasiakirjoilla, jotka mahdollistaisivat toimitettujen palveluiden tosiasiallisuuden ja täsmällisen luonteen vahvistamisen."

— Asianosaisten lausumat

112 Kantaja esittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle sopimuksen, jonka se on allekirjoittanut 21.12.1992 Mauro Brozzi Associati SAS -nimisen konsulttitoimiston (jäljempänä konsulttitoimisto Brozzi) kanssa. Se korostaa, että kyseisessä sopimuksessa on viisi erityistä osaa eli ensinnäkin hankkeen kohteena olevien alueiden sosioekonomisen tilanteen kuvaus, toiseksi hankkeeseen osallistuvien henkilöiden tunnistaminen, kolmanneksi hankkeen suunnittelu ja sen hyväksynnän tarkistaminen, neljänneksi hankkeen loppukertomuksen teknillis-hallinnollinen tutkimus ja viidenneksi yhteydet hankkeesta kiinnostuneisiin yksityishenkilöihin hankkeen markkinoinnin parantamiseksi. Konsulttitoimisto Brozzin piti saada näistä palveluista summa, joka vastasi 50 prosenttia hankkeen rahoitussuunnitelmassa otsikon "sihteerit ja johtohenkilöstö" alla olevista kustannuksista.

113 Kantajan mukaan kyseisen sopimuksen neljään ensimmäiseen osaan liittyvien kustannusten tosiasiallinen luonne on ilmeinen ja joka tapauksessa näytetty toteen kantajan säilyttämissä asiakirjoissa, jotka kaksi komission tarkastajaa on asianmukaisesti tutkinut. Kantaja arvioi viidennen osan osalta, että kyseiset kustannukset on suurelta osin näytetty toteen sen säilyttämissä asiakirjoissa — kuten kertomuksissa, kirjeissä ja kokousten, tarkastusmatkojen ja tapaamisten pöytäkirjoissa — jotka komission tarkastajat ovat tutkineet paikan päällä tehdyn tarkastuksen aikana.

114 Komissio katsoo, että kantaja ei ole toimittanut sille asiakirjoja, joiden perusteella voitaisiin vahvistaa suoritettujen palveluiden tosiasiallisuus ja todellisten suoritusten täsmällinen luonne. Komission mukaan konsulttitoimisto Brozzin kanssa tehdyn sopimuksen neljään ensimmäiseen osaan liittyvät kustannukset eivät missään tapauksessa ole tukikelpoisia.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

115 Komissio arvostelee kantajaa siitä, ettei se ole toimittanut mitään todisteita, joiden avulla olisi voitu näyttää toteen pelkän konsulttitoimisto Brozzin kanssa tehdyllä sopimuksella solmituksi osoitetun sopimussuhteen lisäksi myös kyseisen konsulttitoimiston hankkeen toteuttamisen yhteydessä suorittamien eri palveluiden tosiasiallisuus ja täsmällinen luonne.

116 Tältä osin on huomattava, että vastauksena menettelyn aloittamiskirjeeseen, jossa komissio oli jo esittänyt muun muassa tämän saman väitteen, kantaja on rajoittunut kuvaamaan lyhyesti erilaiset palvelut, jotka konsulttitoimisto Brozzin

piti suorittaa sopimuksen mukaisesti. Se ei sitä vastoin ole komission nimenomaisesta pyynnöstä huolimatta oheistanut mitään tositteita kyseisten huomautusten liitteeksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kantaja on tyytynyt väittämään, että se on toimittanut tällaiset tositteet komission tarkastajille paikan päällä tehdyn tarkastuksen aikana, mutta se ei ole kuitenkaan tukenut tätä väitettä todisteilla.

117 Tällaisessa tilanteessa on tehtävä johtopäätös, ettei kantaja ole osoittanut komission tehneen virhettä katsoessaan, että konsultointikustannuksia ei ole näytetty toteen todisteilla, jotka mahdollistaisivat toimitettujen palveluiden tosiasiallisuuden ja täsmällisen luonteen vahvistamisen. Kuten myöntämispäätöksen liitteessä II olevasta 5 kohdasta käy ilmi, kantajaa sitoi kuitenkin tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuus yhteisöä kohtaan. Tämän velvollisuuden laiminlyöntiä on pidettävä asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklassa tarkoitettuna sääntöjenvastaisuutena.

118 Lopuksi on huomattava, että riidanalainen päätös on tältä osin riittävästi perusteltu. Toisin kuin kantaja väittää, komissio ei nimittäin ole riidanalaisen päätöksen yhdeksännessä perustelukappaleessa todennut, ettei kantaja ole toimittanut mitään konsultointikustannuksiin liittyvää asiakirjaa, vaan se on täsmentänyt toimenpiteensä toteuttamisen syyt, eli sen, että kantajan toimittamat asiakirjat eivät mahdollista toimitettujen palveluiden tosiasiallisuuden ja täsmällisen luonteen vahvistamista.

119 Näin ollen on todettava — ilman, että olisi tarpeen tutkia, olisiko konsulttitoimisto Brozzin kanssa tehtyyn sopimukseen kuuluvien viiden osan yhteydessä suunniteltuja kustannuksia voitu pitää tukeen oikeuttavina — että konsultointikustannuksiin liittyvät väitteet, jotka koskevat arviointivirhettä ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä, on hylättävä.

Kastelujärjestelmä

— Riidanalainen päätös

120 Komissio on todennut riidanalaisen päätöksen yhdeksännen perustelukappaleen 11 luetelmakohdassa seuraavaa:

"'Spelttivehnän ja tryffeleiden kasvatus' -nimisen toimen yhteydessä on [myöntämispäätöksessä] suunniteltu toteuttavaksi investointeja, jotka koskevat kastelujärjestelmien parantamista tryffelinkasvatusta varten ja joiden määrä on 41 258 ECU. Näitä investointeja ei ole toteutettu ja komissiolle ei ole esitetty mitään selitystä tältä osin."

— Asianosaisten lausumat

121 Kantaja korostaa, että myöntämispäätöksen mukaan oli tarkoitus toteuttaa "varakastelujärjestelmiä". Vastoin komission esittämää tämä ilmaisu ei ole merkinnyt sitä, että kantajan olisi pitänyt rakentaa kiinteä kastelulaitteisto, vaan sillä on sen sijaan viitattu kuivuusjaksojen aikaiseen varmuuskasteluun, joka piti suorittaa traktorilla vedettävien liikkuvien säiliöiden avulla. Kantaja nojautuu tältä osin 27.10.2000 laadittuun asiantuntijalausuntoon, josta käy ilmi toisaalta, että ilmaisu "varakastelujärjestelmä", jota käytettiin tämän erityisen hankkeen yhteydessä, oli ymmärrettävä kantajan esittämällä tavalla, ja toisaalta, että kantajalle aiheutuneet kustannukset olivat yhteensopivia niiden hintojen kanssa, joita tavallisesti noudatetaan EMOTR:n yhteydessä toteutettavissa toimenpiteissä.

122 Lisäksi kantaja kiistää komission väitteen, jonka mukaan se ei ole missään tapauksessa esittänyt näyttöä siirrettävään kastelulaitteistoon liittyvien kustannusten tosiasiallisuudesta. Se viittaa tältä osin hedelmäpuuviljelmien toteuttamisesta erään yrityksen kanssa tehtyyn sopimukseen, jossa on tarkasti lueteltu suoritettavat toimenpiteet, mukaan lukien ne, jotka koskevat kastelua. Se korostaa lisäksi, että teknikoiden tarkastuspöytäkirjoissa on vahvistettu kaikkien määräysten noudattaminen ja että komission tarkastajat ovat todenneet tämän seikan paikan päällä tehdyn tarkastuksen aikana. Lisäksi kantajan mukaan viljelyn saattaminen päätökseen osoittaa, että kastelua on tosiasiassa suoritettu.

123 Komissio väittää, että se on todennut paikan päällä tehtyjen tarkastusten aikana, ettei kantaja ole tehnyt hankkeeseen kuuluvia investointeja "varakastelujärjestelmien" osalta. Komission mukaan kyseiset investoinnit voitiin pätevästi toteuttaa ainoastaan kiinteiden kastelujärjestelmien käyttöönotolla eikä kastelujärjestelmällä, joka koostuu "traktorien vetämistä tynnyreistä". Se korostaa lisäksi, että vaikka ilmaisua "varakastelujärjestelmä" olisi tulkittava kantajan esittämällä tavalla, kantaja ei ole missään vaiheessa hallinnollisen menettelyn aikana esittänyt vähäisimpiäkään todisteita, kuten liikkuvien säiliöiden hankintaan tai traktorin käyttöön liittyviä laskuja.

124 Komission mukaan kantaja ei voi pätevästi vedota tältä osin hedelmäpuuviljelmien toteuttamisesta erään yrityksen kanssa tehtyyn sopimukseen, johon se on viitannut menettelyn aloittamiskirjettä koskevissa huomautuksissaan. Kyseinen viittaus on nimittäin ollut aivan liian yleinen, jotta komission tarkastajat olisivat voineet sen perusteella määritellä, mihin sopimukseen kantaja viittasi. Lisäksi komissio korostaa, että tarkastajat ovat paikan päällä tehtyjen tarkastusten aikana todenneet, ettei kastelua ole suoritettu, koska suuri osa nuorista kasveista oli kuihtunut.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

125 Ensinnäkin on huomattava, että vaikka myöntämispäätöksessä on maininta "varakastelujärjestelmän" (kutsuttu myös "varmuuskasteluksi") rahoituksesta, kantajan komissiolle toimittamassa hakemuksessa tai myöntämispäätöksessä ei ole täsmennetty, minkä tyyppinen kastelujärjestelmä oli toteutettava hankkeen yhteydessä.

126 Seuraavaksi kantajan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen antamista vastauksista käy ilmi, että komission tarkastajat olivat paikan päällä tehtyjen tarkastusten aikana ilmoittaneet, että kasvien kastelua traktorien vetämien säiliöiden avulla ei voida katsoa "varakastelujärjestelmän" toteuttamiseksi ja että kiinteän kastelujärjestelmän jäädessä toteuttamatta on todettava, ettei hanketta ole tältä osin toteutettu suunnitelman mukaisesti. Komissio on menettelyn aloittamiskirjeessä katsonut, että kastelujärjestelmän parantamista koskevia investointeja "ei ollut toteutettu", ja se oli pyytänyt kantajaa esittämään näyttöä päinvastaisesta tilanteesta.

127 Kantaja on menettelyn aloittamiskirjettä koskevissa huomautuksissaan toistanut komission tarkastajille jo esittämänsä selityksen eli sen, että kantajan mielestä "[kastelujärjestelmää] ei ollut hankkeessa ymmärretty kiinteänä laitteistona, vaan kasteluna, joka oli tarkoitus toteuttaa kuljetusvälineiden (säiliöautojen) avulla". Kantaja ei kiistä sitä, ettei se ole kastelujärjestelmään liittyvien hankkeen ilmaisujen tulkintaa koskevan kyseisen selityksen lisäksi toimittanut komissiolle tositteita, kuten liikkuvien säiliöiden hankintaan tai traktorin käyttöön liittyviä laskuja, jotka olisivat mahdollistaneet toisaalta komission kastelujärjestelmän toteuttamistavan osalta esittämien epäilysten poistamisen ja toisaalta sen osoittamisen, että kyseinen järjestelmä, sellaisena kuin kantaja on sen ymmärtänyt, on tosiasiassa toteutettu.

128 Lisäksi kantaja ei ole myöskään yrittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa osoittaa, että sopimuksella, johon tässä yhteydessä on vedottu esittämättä sitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, oli mahdollista näyttää toteen kyseisen kastelujärjestelmän tosiasiallinen toteuttaminen.

129 Tällaisissa olosuhteissa on todettava — ilman, että olisi tarpeen ratkaista kysymystä, voidaanko kasvien kastelu traktorien vetämien säiliöiden avulla katsoa myöntämispäätöksessä tarkoitetun "varakastelujärjestelmän" toteuttamiseksi — ettei komissio ole tehnyt virhettä arvioidessaan kantajan jättäneen osoittamatta, että kastelujärjestelmän osalta suunnitellut investoinnit on tosiasiassa toteutettu.

130 Asiakirjoilla tai muilla keinoilla perustelemattomien kulujen kirjaamista on pidettävä taloudellisen tuen myöntämisedellytysten ja tällaisen tuen saajalla olevan lojaalisuusvelvoitteen vakavana laiminlyöntinä, ja näin ollen se voidaan luokitella asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklassa tarkoitetuksi sääntöjenvastaisuudeksi.

131 Perusteluvelvollisuuden noudattamisen osalta on huomattava, että on tosin totta, ettei komissio ole menettelyn aloittamiskirjeessä eikä riidanalaisessa päätöksessä nimenomaisesti ilmoittanut syitä, joiden vuoksi se katsoi, ettei kantajan suunnittelemaksi väitetty kastelujärjestelmä vastannut hankkeessa tarkoitettua. Kuten edellä 126 kohdassa on jo mainittu, kantaja on kuitenkin vahvistanut, että komission tarkastajat ovat esittäneet kyseisen väitteen selvästi kantajalle. Tätä tukee lisäksi se seikka, ettei kantaja ole kanteensa nostamisesta lähtien pelkästään esittänyt perusteluja, jotka liittyvät myöntämispäätöksen ilmaisuja koskevan komission puoltaman tulkinnan väitettyyn virheellisyyteen, vaan se on myös esittänyt asiantuntijalausunnon kantansa tueksi. Näin ollen on katsottava, että riidanalainen päätös on — otettaessa huomioon asiayhteys, johon se kuuluu — tältä osin oikeudellisesti riittävällä tavalla perusteltu.

132 Näin ollen kastelujärjestelmään liittyvät väitteet, jotka koskevat arviointivirhettä ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä, on hylättävä.

Johtopäätös

133 Edellä esitetyn arvioinnin perusteella toisen kanneperusteen ensimmäinen ja toinen osa on hylättävä.

Kanneperusteen kolmas osa

134 Kantaja korostaa, ettei komissio ole laatinut pöytäkirjaa tarkastajiensa suorittamista toimista ja haastatteluista ja ettei se erityisesti ole tehnyt luetteloa näiden tilanteiden yhteydessä kopioiduista asiakirjoista. Näin ollen kantajalle ei ollut mahdollista vastata komission väitteisiin, joiden mukaan se ei ole esittänyt tiettyjä asiakirjoja hallinnollisen menettelyn aikana.

135 Komissio toteaa, että se on laatinut pöytäkirjan tarkastajiensa suorittamista toimista ja haastatteluista sekä luettelon kopioiduista asiakirjoista, mutta nämä asiakirjat oli tarkoitettu ainoastaan sisäiseen käyttöön. Joka tapauksessa se arvioi, ettei asiakirjojen lähettämättä jättäminen kantajalle ole ollut omiaan heikentämään tämän asemaa, koska se on menettelyn aloittamiskirjeessä ilmoittanut kantajalle kaikki siihen kohdistuneet väitteet ja koska kantaja on voinut esittää kaikki asiakirjat ja vedota kaikkiin perusteluihin, jotka voisivat osoittaa kantajan noudattaneen sille myöntämispäätöksen mukaan kuuluvia velvollisuuksia.

136 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan on muistettava, että puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen missä tahansa menettelyssä, jota käydään tiettyä henkilöä vastaan ja joka voi päättyä tälle vastaiseen päätökseen, on yhteisön oikeuden perustavanlaatuinen periaate, jota on noudatettava, vaikka tästä menettelystä ei olisi annettu mitään määräyksiä. Tämä periaate edellyttää, että henkilöt, joille päätös on osoitettu ja joiden etuihin se merkittävästi vaikuttaa, voivat tehokkaasti ilmaista kantansa (asia C-32/95 P, komissio v. Lisrestal ym., tuomio 24.10.1996, Kok. 1996, s. I-5373, 21 kohta ja asia T-199/99, Sgaravatti Mediterranea v. komissio, tuomio 26.9.2002, Kok. 2002, s. II-3731, 55 kohta).

137 Käsiteltävässä asiassa komissio on 12.8.1997 päivätyssä kirjeessään ilmoittanut kantajalle, että se aikoo suorittaa hankkeen toteuttamista koskevan tarkastuksen. Lisäksi komissio on menettelyn aloittamiskirjeessä esittänyt kaikki sen kantajaan kohdistamat väitteet ja pyytänyt kantajaa lähinnä toimittamaan sille kaikki tositteet, jotka liittyvät hankkeeseen kirjattuihin kustannuksiin. Tämän kolmeen kertaan eli 25.8.1997, 6.4.1998 ja 17.5.1999 päivätyissä kirjeissä esitetyn pyynnön johdosta kantaja on toimittanut komissiolle asiakirjat sekä niitä koskevat huomautuksensa. Lisäksi komissio on 6.3.1998 päivätyssä kirjeessä täsmentänyt paikan päällä suoritettavan tarkastuksen päivämäärät ja pyytänyt kantajaa antamaan tarkastajien käytettäväksi koko kirjanpidon ja hanketta koskevat hallinnolliset ja taloudelliset asiakirjat.

138 Tällaisissa olosuhteissa on katsottava, että komissio on riittävästi sallinut kantajan osoittaa sen toteutettavaksi kuuluneiden hankkeen toimien moitteettoman toteuttamisen todisteilla, jotka sillä myöntämispäätöksen mukaan oli velvollisuus antaa komission käyttöön.

139 Näin ollen toisen kanneperusteen kolmas osa ja toinen kanneperuste kokonaisuudessaan on hylättävä.

3. *Kolmas kanneperuste, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista ja asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklan 2 kohdan rikkomista*

140 Kantaja katsoo, että riidanalainen päätös on suhteellisuusperiaatteen ja asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklan 2 kohdan vastainen, koska kyseisessä päätöksessä esitetyt eri sääntöjenvastaisuudet eivät riitä perustelemaan niin vakavaa seuraamusta kuin kantajalle hankkeen toimien toteuttamista varten myönnetyn tuen peruuttaminen kokonaisuudessaan. Kantaja korostaa, että kaikki hankkeen mukaiset toimet on toteutettu ja taloudellisen tuen päämäärä on näin ollen saavutettu. Näissä olosuhteissa asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklan 2 kohdan soveltamisedellytykset eivät täyttyneet.

141 Komissio katsoo, että seikat, joista kantajaa arvostellaan, ovat asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja "sääntöjenvastaisuuksia tai huomattavia muutoksia", jotka olivat vakavuudeltaan sellaisia, että mikä tahansa muu toimenpide kuin kysymyksessä olevan tuen peruuttaminen saattaisi rohkaista petokseen.

142 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan on muistettava, että suhteellisuusperiaate — sellaisena kuin se on vahvistettu vakiintuneessa oikeuskäytännössä — edellyttää, että yhteisön toimielinten säädöksillä, päätöksillä ja muilla toimenpiteillä ei saa ylittää niitä rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on tarpeellista tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi ja tähän soveltuvaa.

143 Oikeuskäytännössä on myös todettu, että yhteisön järjestelmän hyvän toiminnan kannalta keskeisten velvoitteiden täyttämättä jättämisestä voidaan rangaista yhteisön säännösten perusteella myönnettävän oikeuden menettämisellä, kuten

tukioikeuden menettämisellä (asia C-104/94, Cereol Italia, tuomio 12.10.1995, Kok. 1995, s. I-2983, 24 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö).

144 Käsiteltävänä olevan asian osalta on korostettava, että asetuksella N:o 2052/88 sekä sen soveltamisasetuksilla N:o 4253/88 ja N:o 4256/88 on tarkoitus edistää EMOTR:n kautta taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tukemisen yhteydessä ja maatalouspolitiikan uudistuksen valossa maatalouden rakenteiden mukautumista ja maaseutualueiden kehitystä. Kuten asetuksen N:o 4253/88 johdanto-osan 20. perustelukappaleesta ja saman asetuksen 23 artiklasta käy ilmi, lainsäätäjän tarkoituksena on tässä yhteydessä ollut tehokkaan valvontamenettelyn käyttöön ottaminen sen varmistamiseksi, että tuensaajat noudattavat EMOTR:sta myönnetylle tuelle asetettuja edellytyksiä, ja siten edellä mainittujen tavoitteiden asianmukainen saavuttaminen.

145 On myös muistettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä 96 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Industrias Pesqueras Campos ym. vastaan komissio antamassaan tuomiossa (160 kohta) todennut, että komission myöntämien taloudellisten tukien laatu huomioon ottaen velvollisuus noudattaa myöntämispäätöksestä ilmeneviä taloudellisia edellytyksiä on, samalla tavalla kuin velvollisuus todella toteuttaa hanke, tuensaajan keskeinen sitoumus ja siten yhteisön tuen myöntämisedellytys.

146 Kuten on jo korostettu (ks. edellä 97 kohta), se, että yhteisön tukien hakijat ja saajat toimittavat komissiolle riittävän täsmällisiä tietoja, on välttämätöntä, jotta valvonta- ja todistejärjestelmä, joka on otettu käyttöön tuen myöntämisedellytysten täyttymisen tarkistamiseksi, voi toimia asianmukaisesti.

147 Tässä tapauksessa toisen kanneperusteen tarkastelun yhteydessä esitetystä käy kuitenkin ilmi, että kantaja on syyllistynyt sääntöjenvastaisuuksiin hankkeen

yhteisrahoituksen järjestämiseksi ja kirjannut hankkeeseen perustelemattomia menoja. Tällaiset toimet ovat sellaisia tuensaajille kuuluvien olennaisten velvollisuuksien vakavia laiminlyöntejä, joilla voidaan perustella kyseisten tukien peruuttaminen.

148 Mitä tulee väitteeseen, jonka mukaan kaikki hankkeen toimet on toteutettu, on muistettava, ettei voida väittää — kuten kantaja pääasiallisesti tekee — että asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklan mukaisia seuraamuksia on mahdollista soveltaa ainoastaan silloin, kun rahoitettua toimea ei ole kokonaan tai osittain toteutettu (ks. edellä 94 kohta).

149 Komissio on tällaisten laiminlyöntien yhteydessä voinut kohtuudella päätellä, että jokin muu seuraamus kuin koko tuen peruuttaminen ja EMOTR:sta maksettujen summien vaatiminen palautettaviksi olisi lisännyt vilpillisen menettelyn vaaraa siinä mielessä, että tuensaajilla olisi ollut houkutus joko kasvattaa hankkeeseen otettujen menojen määrää keinotekoisesti yhteisrahoitusvelvollisuuden välttämiseksi ja mahdollisimman suuren tuen saamiseksi rahoituspäätöksen nojalla EMOTR:sta tai toimittaa virheellisiä tietoja taikka muuttaa joitakin tietoja saadakseen tukea tai kasvattaakseen haetun tuen määrää, koska mahdollisena seuraamuksena olisi ollut ainoastaan se, että tukea olisi vähennetty oikean suuruiseksi sen perusteella, kuinka paljon kuluja tuensaajalle tosiasiallisesti on aiheutunut, ja/tai tuensaajan komissiolle toimittamien tietojen paikkansapitävyyden perusteella (ks vastaavasti edellä 96 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomion 163 kohta ja edellä 82 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Vela ja Tecnagrind v. komissio, tuomion 402 kohta).

150 Näin ollen suhteellisuusperiaatteen väitettyä loukkausta ei ole perusteltu. Kolmas kanneperuste on siten hylättävä.

4. *Harkintavallan väärinkäyttöä koskeva neljäs kanneperuste*

151 Kantaja katsoo, että peruuttamista on pidettävä kiusanteko- ja rankaisumielessä tehtynä ja näin ollen harkintavallan väärinkäyttönä, kun otetaan huomioon siihen kohdistuneiden väitteiden kiistanalainen luonne ja tapa, jolla komission tarkastajat ovat suorittaneet tarkastukset paikan päällä. Kantaja on sitä mieltä, että komission halu määrätä sille varoittava rangaistus käy ilmi menettelyn aloittamiskirjeen viimeisestä virkkeestä, jossa asian käsittelystä vastaava pääjohtaja on todennut, että "siinä tapauksessa, että [kyseisessä kirjeessä pyydetyt] selitykset ja asiakirjat olisivat riittäviä poistamaan kaikki kohtuulliset epäilykset, [hän] varaa oikeuden palata muihin tuen vähentämiseen tai peruuttamiseen johtaviin seikkoihin niin ikään asetuksen N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna, 24 artiklaan perustuvassa mahdollisessa päätöksessä".

152 Komissio katsoo, että taloudellisen tuen peruuttaminen siinä tapauksessa, että on tapahtunut käsiteltävässä asiassa todettujen kaltaisia erityisen vakavia sääntöjenvastaisuuksia, ei ole ilmaus kiusantekotarkoituksesta, vaan se on ainoa soveltuva toimenpide sen varmistamiseksi, että EMOTR:n taloudellisia tukia käytetään tehokkaasti ja oikein. Komissio korostaa sen menettelyn aloittamiskirjeen kohdan osalta, johon kantaja on vedonnut, että se on pyrkinyt kyseisellä virkkeellä tarjoamaan kantajalle takuun. Komissio nimittäin huomauttaa, että se on ainoastaan ilmoittanut kantajalle mahdollisuudesta aloittaa uusi menettely siinä tapauksessa, että esitetty arvostelu osoittautuu perusteettomaksi, mutta ilmenee uusia seikkoja, jotka ovat omiaan saattamaan hankkeen sääntöjenmukaisuuden epäilyksenalaiseksi.

153 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan on muistettava, että harkintavallan väärinkäyttöä koskevalla käsitteellä on yhteisön oikeudessa täsmällinen merkitys, ja sillä tarkoitetaan tilannetta, jossa hallintoviranomainen käyttää valtuuksiaan muuhun tarkoitukseen kuin siihen, jota varten ne on sille annettu.

Päätöstä tehtäessä harkintavaltaa on käytetty väärin, jos objektiivisten, asiaankuuluvien ja yhtäpitävien seikkojen perusteella on selvää, että toimenpide on tehty muiden kuin esitettyjen päämäärien saavuttamiseksi (ks. edellä 96 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomion 168 kohta).

154 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut toisen kanneperusteen tutkinnan yhteydessä, kantaja ei kuitenkaan ole käsiteltävässä asiassa osoittanut, että hankkeen toteuttamiseen liittyneiden sääntöjenvastaisuuksien toteamisessa olisi tapahtunut virheitä. Lisäksi kantaja ei ole esittänyt mitään seikkaa, joka mahdollistaisi sen osoittamisen, että komissio on tavoitellut muuta päämäärää kuin seuraamusten määrääminen hankkeen toteutuksessa todettujen sääntöjenvastaisuuksien perusteella. Mikään seikka asiakirja-aineistossa ei vahvista kantajan väitettä, jonka mukaan komissio on pyrkinyt "antamaan esimerkin".

155 Menettelyn aloittamiskirjeen sen kohdan perusteella, johon kantaja on vedonnut, ei myöskään voida päätellä, että komissio on pyrkinyt rankaisemaan kantajaa riidanalaisen päätöksen tekemisellä. Kuten komissio on pääasiallisesti korostanut, tämän virkkeen ainoana tarkoituksena oli ilmoittaa kantajalle, että aloitettua menettelyä rajoitetaan tai laajennetaan siinä tapauksessa, että esitetty arvostelu osoittautuu perusteettomaksi ja että kuitenkin ilmenee uusia seikkoja, jotka ovat omiaan myöhemmin saattamaan hankkeen sääntöjenmukaisuuden epäilyksenalaiseksi.

156 Tästä seuraa, että neljäs kanneperuste on hylättävä.

5. Yleinen johtopäätös

157 Kaikki edellä esitetty huomioon ottaen riidanalainen päätös on kumottava siltä osin kuin komissio ei ole rajoittanut palautusvaatimustaan summiin, jotka

myöntämispäätöksen mukaan vastasivat sitä osaa hankkeesta, joka kantajan itsensä oli tarkoitus toteuttaa. Kanne on sitä vastoin muilta osin hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

158 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdassa määrätään, että jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan. Käsiteltävän asian olosuhteet huomioon ottaen on syytä päättää, että kumpikin asianosaisista vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Komission 14.8.2000 tekemä päätös K(2000) 2388, jolla peruutettiin asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamista koskevista säännöksistä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston osalta 19 päivänä jou-**

lukuuta 1988 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4256/88 (EYVL L 374, s. 25) mukaisesti Comunità Montana della Valnerinalle EMOTR:n ohjausosaston tuen myöntämisestä 10.11.1993 tehdyllä komission päätöksellä K(93) 3182 myönnetty tuki hankkeeseen nro 93.IT.06.016, jonka nimi oli "Metsätalous-, maatalous- ja elintarvikealan pilotti- ja esittelyhanke vuoristoalueiden syrjäseuduilla (Ranska, Italia)" kumotaan siltä osin kuin komissio ei ole rajoittanut tuen palauttamista koskevaa vaatimustaan summiin, jotka vastaavat sitä osuutta hankkeesta, joka kantajan itsensä oli myöntämispäätöksen mukaan toteutettava.

2) Kanne hylätään muilta osin.

3) Kaikki asianosaiset vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Lenaerts Azizi Jaeger

Julistettiin Luxemburgissa 13 päivänä maaliskuuta 2003.

H. Jung K. Lenaerts

kirjaaja jaoston puheenjohtaja